

KOMENTARI NA ELABORAT EKSPERTIZE ZA LOKACIJU
VASOVE VODE

MZ BERANSELO

Koordinacioni odbor
za zaštitu životne sredine

OZON
EKOLOŠKI
POKRET

KOMENTARI NA ELABORAT EKSPERTIZE ZA LOKACIJU VASOVE VODE

Dokument pripremili: MZ Beranselo, Koordinacioni odbor za zaštitu životne sredine
Ekološki pokret „OZON”

Berane/Nikšić, 17.12.2012. godine

Za MZ Beranselo

Tihomir Bogavac, Predsjednik

.....

Za Ekološki pokret „OZON”

Aleksandar Perović, izvršni direktor

.....

OPŠTI KOMENTARI I ZAHTJEVI ZA EKSPERTSKI TIM |

MZ Beranselo, Koordinacioni odbor za zaštitu životne sredine i Ekološki pokret „OZON” nastavljaju ulagati napore da se kroz argumentovani javni dijalog pronade najbolje rješenje za upravljanje otpadom u opštini Berane, pa se i ovim komentarima, uprkos grubom kršenju Sporazuma potpisanim između Opštine Berane i MZ Beranselo, svojevrijem promjenom teksta Programskog zadatka od strane koordinатора Ekspertskog tima, pokazuje visok stepen tolerancije i posvećenosti zaštiti javnog interesa.

Za početak, ono što je očigledno i što ćemo istaći i u ovom dokumentu, jeste činjenica da su zaključci Elaborata ekspertize doneseni mnogo prije uvida u kontrolno mjerenje ovlašćene geodetske firme, a što je bila najbitnija podloga.

Sumnjamo sa pravom, obzirom na činjenicu da je Elaborat kontrolnih mjerenja bio finalizovan uoči same javne prezentacije Elaborata ekspertize u Beranama 12.decembra tekuće godine, da svi članovi Ekspertskog tima nijesu bili upoznati sa rezultatima, što je bilo od suštinske važnosti za pojedinačna stručna mišljenja na osnovu kojih je trebalo uraditi nacrt zajedničkog dokumenta.

Kako je utvrđeno da je najbliža poljoprivredna površina, namjenjena uzgajanju povrća, od granice tijela deponije udaljena 210, 7 m, što je znatno manje od minimalne udaljenosti (300 m) propisane čak i novim *Pravilnikom o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija za otpad, stručnoj spremi, kvalifikacijama rukovodioca deponije i vrstama otpada i uslovima za prihvatanje otpada na deponiji* ("Sl. list Crne Gore", br. 84/09 od 22.12.2009, 46/11 od 16.09.2011), smatramo da taj podatak naročito bio bitan za članove ekspertskog tima koji su se bavili procjenom uticaja privremenog odlagališta komunalnog otpada, odnosno regionalne sanitarne deponije, na životnu sredinu, a koji nijesu bili prisutni ni na sastanku Ekspertskog tima ni na javnoj prezentaciji u Beranama.

Upravo zato smatramo da je potrebno učiniti javnim zapisnike sa svih sastanaka Ekspertskog tima, zapisnik sa javne prezentacije u Beranama i pojedinačna mišljenja članova ekspertskog tima, kako bi se moglo jasno utvrditi da li su i kada svi članovi bili obaviješteni o rezultatima kontrolnog geodetskog mjerenja koje je trebalo da bude osnova za zaključke.

Dalje, ono što je potrebno razjasniti jeste na osnovu čijih ovlašćenja su pojedini članovi Ekspertskog tima nudili mogućnost otkupa zemljišta pojedinim mještanima Beransela, jer to takođe nije bio dio Programskog mandata niti je Komisija bila nadležna za to.

Ovo takođe smatramo zloupotrebom datih ovlašćenja, jer Ekspertski tim nema mandat da se bavi ni medijacijom ni eksproprijacijom, on je eventualno mogao da u preporukama iznese potrebu otkupa okolnog zemljišta ali nikako da pregovara sa mještanima.

Očigledno je da se Programski zadatak tumačio na neodgovorajući način, jer su se bez znanja i odobrenja Komisije koja ga je usvojila, vršile promjene u tekstu i aktivnosti koje nijesu bile u mandatu Ekspertskog tima, čime je Sporazum potpisan između Opštine Berane i MZ Beranselo, doveden u pitanje.

Umjesto da postupa kao izvršilac posla, i poštuje Programski zadatak, Ekspertski tim, odnosno koordinatore Prof.dr Burić, je samonicijativno promijenio i sam tekst, proširio mandate i čak prije dobijanja na uvid Elaborata kontrolnog mjerenja, od strane ovlašćene geodetske firme, izveo zaključke, što je, po nama, neprofesionalan i neprihvatljiv način rada. Takođe, ne znamo na osnovu čega je u Elaboratu napisano da je izvršena revizija glavnog projekta, jer mi imamo dugačije podatke koje smo zvaničnim putem dobili od Direkcije javnih radova.

Na kraju, ono čime „odiše” Elaborat ekspertize, osim tehničke nesređenosti, jesu kontradiktorni stavovi o udaljenosti rijeke Lim od tijela deponije, zazim opotrebi tumačenja, postojeće projektne dokumentacije, pa

se negdje Ekspertski tim direktno poziva na projektnu dokumentaciju, dok se na nekim mjestima ističe da to nije dio Programskog zadatka.

Upravo zato Elaborat ekspertize u verziji predstavljenoj na javnoj prezentaciji nije prihvatljiv za nas i smatramo da Ekspertski tim na ovakav način nije ispunio Programski zadatak.

KOMENTARI I PRIMJEDBE¹ |

Opsti podaci o lokaciji Vasove vode

Lokacija "Vasove vode", na kojoj je planirana izgradnja regionalne sanitarne deponije na teritoriji opštine Berane nalazi se na katastarskim parcelama broj 2539,2547,2548 i 2557-KO Dolac. Površina zemljišta koja je predviđena za projekat iznosi 68 000 m².

Provjeriti da li je ovo isto u projektu, jer je bilo riječi da su dodate još 4 katastarske parcele.

Istorija projekta

1. Prostornim planom Opštine Berane od 05.04.1996. godine, definisana je lokacija Vasove vode-Beranske strane za Regionalnu sanitarnu deponiju sa reciklažnim centrom;

Ovo je nemoguće, jer tada nije bilo plana da se gradi regionalna deponija, one su utvrđene tek Strateškim Master Planom iz 2005

9. Snimljeno je nulto stanje životne sredine na lokaciji na kojoj je predviđena izgradnja deponije;

Nulto stanje životne sredine nije moguće snimiti, jer se na lokaciji 7 godina odlažu različite vrste otpada, između ostalog i medicinski, farmaceutski, životinjski, elektro, otpadne gume, otpadna ulja...

13. Izvršena je revizija Glavnog projekta deponije;

Priložiti dokument koji ovo potvrđuje.

Identifikacija problema

Problem osporavanja opravdanosti realizacije Projekta izgradnje Regionalnog centra za obradu otpada na lokaciji Vasove vode manifestovan je kroz iskazivanje nezadovoljstva jednog broja mještana MZ Beranselo koje oni temelje na ocjeni da se Projekat ne realizuje u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i drugim propisima. Pri tome ukazuju na tri ključna pitanja:

*udaljenost između tijela deponije i korita rijeke Lim je manja od propisane,

*gubitak velikog vodnog potencijala, preko izvora koji se nalaze uz deponiju ili u njenoj kontaktnoj zoni,

*problem blizine pojedinih obradivih parcela koje su u kontaktnoj zoni deponije.

Mjestani Mjesne zajednice Beranselo, ali i mnogi drugi građani Berana i Crne Gore, suprostavljaju se namjeri da se na lokaciji Vasova voda, protivno propisima, izgradi regionalna sanitarna deponija i da se tamo i dalje, bez dozvole i protivno zakonima odlazu sve vrste otpada

Ako znamo da je peticiju protiv izgradnje regionalne deponije na Vasovim vodama potpisalo preko 3.500 hiljade građana Berana-formulacija „nezadovoljstva jednog broja mještana” zaista ne stoji.

¹ Komentari MZ Beranselo i Ekološkog pokreta „OZON“ radi bolje preglednosti označeni su crvenom bojom

Programski zadatak za Ekspertski tim

Propisi i drugi akti relevantni za realizaciju Programskog zadatka

Pravilnik o bližim karakteristikama lokacije, uslovima izgradnje, sanitarno-tehničkim uslovima, načinu rada i zatvaranja deponija za otpad, stručnoj spremi, kvalifikacijama rukovodioca deponije i vrstama otpada i uslovima za prihvatanje otpada na deponiji ("Sl. list CG", br. 84/09), i Pravilnik o izmjenama i dopunama osnovnog Pravilnika broj 08-3638/20 od 9 septembra 2011 godine Ministarstva održivog razvoja i turizma

Programski zadatak je falsifikovan, on nije usvojen na Komisiji u ovom obliku

(Reviziju Gavnog projekta je obavio **Institut za razvoj istraživanja u oblasti zaštite na radu** iz Podgorice)

Potvrdu o izvršenoj reviziji, i licencu za revidenta?

*udaljenost od površinskog toka-recipienta (rijeka Lim) je manja od 500 m, što pokazuju geodetska mjerenja izvršena nakon preprojektovanja deponije

Ovo je u suprotnosti sa zaključkom i predstavljalo bi još jedan eliminatorni faktor!

*naselja i sakralni objekti se nalaze na dozvoljenom rastojanju.....da bi ovo bilo potvrđeno također je bilo obuhvaćeno geodetskim Elaboratom

*udaljenost najbližih parcela na kojima se uzgaja povrće može biti predmet kompenzacije samo u slučaju da se nalaze u zoni udaljenosti propisane Pravilnikom od 300 m (neki mjestani tvrde da na uzgajaju krompir)...iako se radi o malim ekonomskim vrijednostima u pitanju je princip i on treba biti ispostovan

Pravilnik ne određuje šta i kada može biti predmet kompenzacije, već propisuje da se deponija (ili površinska granica tijela deponije, prema izmijenjenom i dopunjenom pravilniku) gradi na udaljenosti koja ne smije biti manja od 300 m od poljoprivrednog zemljišta namijenjenog uzgajanju povrća. Pravilnik također ne propisuje veličinu tih parcela, vrstu povrća, ili ekonomsku vrijednost. Ova udaljenost predstavlja eliminatoran faktor.

IZ ELABORATA KONTROLNOG MJERENJA GEOTINENGINEERING DOO PODGORICA

Najbliža poljoprivredna površina d= 210, 7 m

* zona lokacije je u dolini potoka, lijevo i desno do vododjelnice, i nizvodno kontrolisana branom, drenazom i tretmanom otpadnih voda. Tri parcele u kontaktnoj zoni, čak i ako ne podliježu uslovima Pravilnika, ima osnova da podliježu kompenzaciji pa čak i otkupu po pravilnoj naknadi

Nema u dokumentima koja služe kao osnov za rad ekspertskog tima navedenim u programskom zadatku ni jedan koji govori o tome šta ima osnova da podliježe kompenzaciji, pa čak ni o otkupu

*vlasništvo nad parcelama ne može biti eliminatorni faktor. Opština je vlasnik parcela predviđenih za izgradnju deponije, a kontaktna tri imanja-parcele mogu biti predmet dogovornog otkupa, ukoliko se izrazi interes od strane vlasnika, radi boljeg uspostavljanja "ravnoteže"-odnosa u sirem okruženju deponije. Otkup kontaktne zone (ukoliko se ostvari) treba realizovati kroz ucesce svih opština, srazmjerno prognoziranom količini otpada. Takođe predstavnici opština treba da razmotre realnost i drugih oblika kompenzacije MZ na čijoj se teritoriji gradi deponija (vodovodi, putevi i slično)

Ekspertski tim nema mandat da određuje javni interes za eksproprijaciju, niti uslove po kojima bi se ista vrsila. Drugi oblici kompenzacije MZ također nijesu u mandatu Ekspertskog tima. Opština Berane već sedam godina protivzakonito stanovnicima MZ Beranselo krši ustavno pravo na život u zdravoj životnoj sredini, te ovakva formulacija "preporuke" zvuči u najmanju ruku licemjerno.

*analiza postojećeg stanja i ocjena lokacije

Komunalni otpad raznih vrsta i sastava

Na lokaciji se odlažu gotovo sve vrste otpada, uključujući i opasni, ne samo komunalni, i to se na lokaciji koja predhodno nije bila definisana tehničkom dokumentacijom. Odlagalište se nalazi u jaruzi Vasov do, mjesto se zove Vasove vode, kako jaruga može biti do?

O vlasništvu imamo informaciju da je teren na kojem je tijelo deponije otkupljen. Pored toga ispostavljaju se zahtjevi mjestana za njihova imanja koja su po njihovim stavovima izložena uticaju deponije. Mislimo da daleko uzvodni tereni i oni koji su izvan vododjelnice potoka (preko brda) nemaju osnova za zahtjeve, a zahtjeve mjestana vlasnika bliskih parcela treba razmotriti sa dužnom pažnjom i odgovornošću, posto se nalaze u kontaktnoj zoni.

Ekspertski tim nije komisija za eksproprijaciju

*prognoza finansija za zatvaranje odlagališta Vasove vode i analiza nove lokacije procijenjena je na iznos od eura.

koliko?

Preporuke Opštini

Preporučuje se Opštinama da, bez obzira na zakonski osnov, razmotre obezbjeđenje određenih povoljnosti za MZ i mjestane (prioritet u zapošljavanju, članstvo u upravi deponije, nadoknada za kontaktna imanja ili čak otkup po stimulativnim cijenama u korist mjestana, i slične norme, koje obezbjeđuju boljitak od izgradnje deponije za mjestane i dobre odnose među svim učesnicima)

Eksperti ne mogu predlagati da se bilo šta radi „bez obzira na zakonski osnov“!!! Upravo suprotno Ekspertski tim je trebao da na osnovu važeće zakonske legislativne.

Preporuke MZ Beranselu i vlasnicima kontaktnih imanja

Preporučuje se MZ i mjestanima da prihvate rješenje ovog Elaborata, u skladu sa Sporazumom (jer se pokazalo da nema zakonskih smetnji za izradu deponije na lokaciji Vasove vode), a da svoja prava koja smo predložili opštinama, ostvare dogovorno u realnim okvirima – mogućnostima i realizuju ih u dogovoru sa Opštinama.

Zaključak Ekspertize

- *Ekspertiza je pokazala da lokacija Vasove vode za sanitarnu deponiju ispunjava stručne i zakonske uslove
- *rastojanje od preprojektovane deponije do rijeke Lima i posebnih objekata je u skladu sa Pravilnikom
- *vlasništvo nad zemljistem nije ograničavajući faktor, jer je zemljište pod deponijom vlasništvo Opštine a susjedne parcele se boduju po Pravilniku
- *krajnja ocjena ekspertize je da se može pristupiti projektovanju i izgradnji deponije, uz uvazavanje predloga ekspertskog tima, posebno za stabilnost brane, uređenje površinskih i podezemnih voda i ambijenta
- *iako procjene projekta izlaze iz mandata ekspertskog tima, smatrali smo korisnim ukazati na njegove određene sadržaje, kako bi se bolje definisala vrijednost lokacije buduće deponije
- *lokacija za odlagalište-privremenu deponiju također ispunjava prirodne uslove treba razlikovati pojmove uslova i upravljanja.....upravljanje odlagalištem nije u skladu sa normama, ali to ne znači da lokacija ne zadovoljava kriterijume....što se rokova tiče oni su definisani kao mogući proizvedeni u odnosu na osnovni rok, ako se ispunjavaju uslovi prema državi...znači privremena lokacija odgovara ali upravljanje odlagalištem ne odgovara, i to se mora se odmah dovesti u red

Prema geodetskom elaboratu, koje je sastavni dio ovog ekspertskog nalaza, najbliža poljoprivredna parcela namijenjena uzgajanju povrća (njiva) nalazi se na udaljenosti od 210,7 m od najbliže tačke površinske granice tijela deponije. Shodno Pravilniku, ta udaljenost ne smije biti manja od 300 metara, čime predmetna lokacija ne ispunjava uslove propisane Pravilnikom, te se prema tome ne može zaključiti kako ispunjava "stručne i zakonske" uslove već upravo suprotno **nesporno postoje zakonske smetnje**.

Sve saglasnosti na projekat su date na nacrt projekta, kada je udaljenost deponije (tačnije najbliže tačke površinske granice tijela deponije) bila značajno manja (70m) od Pravilnikom predviđene minimalne udaljenosti od stalnog rječnog toka (rijeke Lim). Umjesto poštovanja zakona i eliminisanja lokacije usled neispunjavanja uslova predviđenih propisima, pristupljeno je preprojektovanju. Time se legalizuje kršenje propisa.

Prema prostorno planskoj dokumentaciji koju smo pronašli na sajtu Ministarstva održivog razvoja i turizma, lokacija regionalne sanitarne deponije nalazi se u sredini koridora planiranog autoputa Bar Boljare, čak sama trasa istog prelazi preko lokacije.

Može li se planom nižeg reda (opštinskom odlukom o lokaciji) mijenjati namjena prostoru definisana planom višeg reda (Prostorni plan CG, Plan posebne namjene Bjelasica i Komovi). Kako je bilo moguće izdati urbanističke tehničke uslove za projekat?

Upravo je trebalo da se u Elaboratu ekspertize da odgovor i na ovo pitanje.

Što se tiče pogodnosti lokacije Vasove vode za dalju upotrebu kao privremeno odlagalište komunalnog otpada u opštini Berane, i nakon 7 godina, iako je zaista aspužno pričati o tome, ukoliko ekspertski tim smatra da je moguće produžiti rok trajanja najvećoj planini smeća na sjeveru Crne Gore, koje je zbog sastava, ukoliko se po struči u nauci tumači, u suštini nelegalna deponija opasnog otpada potrebno je i dati preporuku za koliko je to vremena jer se sigurno ne može ići u nedogled, iako je nova verzija Zakona o upravljanju otpadom, očigledno usvojena kako bi se prolongiralo priznanje da gotovo ništa nije urađeno u toj oblasti.

Iz svega navedenog se vidi da je Programski zadatak tumačen na način koji nije ispunio suštinu, što se kroz Elaborat ekspertize potvrđuje.

Ono što je bilo neophodno prije javne prezentacije, jeste čitanje nacrt Elaborata ekspertize od strane svih članova koji su plaćeni za to, čime bi se, makar mi vjerujemo, izbjegle postojeće tehničke greške ali i izneseni kontradiktorni stavovi. Ovako se stiče utisak da su u zaključci doneseni prije nego što su svi članovi Ekspertskog tima imali uvid u verziju namijenjenu javnoj prezentaciji.